

TOHI FAKAMATALA HUUH TA'OFI 'O E MAHAKI PIPIHÍ

Huhu Ta'ofi 'o e Mahaki Pipihi ko e MMR

(Ngaahi Mīsele, Mø mo e Lūpelá)

Many Vaccine Information Statements are available in Spanish and other languages. See www.immunize.org/vis

*Oku Lahi 'a e Ngaahi Tohi Fakamatala Ki He Huhu Ta'ofi 'o e ngaahi Mahaki Pipihi 'e ma'u 'i he Lea Faka-Sepeni mo e ngaahi lea kehé. Vakai ki he www.immunize.org/vis

Ko e me'a 'oku fiema'u ke ke 'ilo ki ai

1 Ko e hā e 'uhinga e me'a 'oku 'ai ai ke ke huhú?

Ko e Miselé, ngaahi Mø, pea mo e lūpelá ko e ngaahi mahaki fakatu'utāmaki. Na'e mafola lahi mo 'iloa e puke 'a e fanau iiki 'I he ngaahi mahaki ko eni, ki mu'a 'I hono fai e huhu ta'ofi mahaki pipihi.

Ngaahi Miselé

- Ko e vailasi 'o e ngaahi miselé 'oku ne fakatupu 'a e velí, talé, hafu 'a e ihú, veli e matá, mo e mofi.
- 'Oku lava ke ne fakatupu 'a e mahaki 'o e telinga, niuomōniá, hamu [fusi fakafokifā e uouá (mingi) mo e mo'usioá], maumau e 'utó, pea mo e mate.

Ngaahi Mø

- 'Oku fakatupu 'e he vailasi 'o e Mø 'a e mofi, ngangau e 'ulú, felāngaaki e uouá, ta'eta'efiekaí, mo e pupula e kou'ahē he ve'e telinga 'oku 'I ai e 'okani tanaki fāvai.
- 'E malava ke tupu e ngaahi faingata'a'ia kehe 'o hange ko e tuli pe malu e telinga, ko e meninikaitisi (uesia 'o e kofukofu 'o e 'utó pea mo e filo silivá), pupula pea felāngaaki 'a e konga fakafanau 'o e tangatá mo e fefiné, pea ala pa'a fakatoloua 'a e tangata mo e fefine ka 'oku hāhāmolofia.

Lūpelá (Misele Siamané)

- Ko e vailasi Lūpelá 'oku ne fakatupu 'a e velí, langa hui (tautautefito ki he kakai fefiné), pea mo e ki'i mofi ma'ama'a pē.
- Kapau 'e mo'ua ha fefine 'i he Lūpelá 'i he lolotonga 'a 'ene feitamá, 'e malava pē ke tamatō pe ko hono fanau 'i mai 'a 'ene tamá 'oku lahi ai 'a e ngaahi fehālaaki.

Ko e ngaahi mahaki ko 'ení 'oku mafola ia 'I he 'Ea, mei he tokotaha ki he tokotaha. 'Oku malava pē ke ke pihia 'i ha'o nofo ofi ki ha tokotaha kuo ne 'osi ma'u 'a e mahakí.

Ko e huhu ta'ofi mahaki pipihi 'o e miselé, ngaahi Mø, mo e lūpelá (MMR) 'e malava ke ne malu'i 'a e fānau iiki (mo e kakai lalahi) mei he ngaahi mahaki 'e tolu ko 'ení.

Fakamālō ki he ola lelei 'o e ngaahi polokalama huhu ta'ofi 'o e mahaki pipihi kuo si'isi'i 'aupito 'a 'ene 'asi 'a e ngaahi mahaki ni 'i 'Amelika ní 'o 'ikai ke hangē ko e ngaahi taimi ki mu'á. Ka 'okapau te tau ta'ofi 'a e huhu ta'ofi 'o e mahaki pipihí 'e malava pe ketoe foki mai 'a e ngaahi mahaki ni.

2 Ko hai 'oku totonu ke ne ma'u 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi MMR pea 'i he taimi fē?

Ko e fānau iiki 'oku totonu ke 'i ai 'a 'enau tousi 'e 2 'o e huhu ta'ofi mahaki pipihi MMR:

- **'Uluaki Tousi:** Māhina 'e 12–15 'a e ta'u motu'á
- **Tousi Hono Uá:** 'E malava pē ke huhu ta'ofi mahaki pipihi 'ae ta'u 4 ki he 6, kapau kuo 'osi 'a e 'aho 'e 28 mei he 'uluaki huhu

Ko e fanga ki'i fānau 'oku si'i hifo he māhina 'e 12 'a honau ta'u motu'á 'oku totonu ke nau ma'u ha huhu ta'ofi 'e taha 'o e MMR kapau te nau folau ki tu'apule'anga. (Ko e tousi ni foki he 'ikai ke lau ia ki he fakahokohoko anga maheni 'a honau huhú.)

Ko e kakai lalahi 'e ni'ihí 'oku totonu ke nau ma'u 'enau huhu ta'ofi mahaki pipihi MMR: 'I he fakalūkufuá, ko ha taha 'oku ta'u 18 'a hono ta'u motu'á pe motu'a ange ai 'a ē na'e fā'ele'i hili e ta'u 1956 'oku totonu ke tu'o taha ha'anau huhu ta'ofi mahaki pipihi MMR, tukukehe kapau te nau lava 'o fakahā mai na'a nau 'osi huhu malu'I pe na'a nau 'osi puke kotoa he ngaahi mahaki 'e tolu ko enii.

'Oku malava pē ke fakahoko fakataha 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi ki he MMR mo e huhu ta'ofi mahaki pipihi.

'Oku malava pē ke ma'u 'e he fānau mei he vaha'a ta'u motu'a 1 mo e 12 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi "tuifíó" 'a ē 'oku ui ko e MMRV, 'a ia 'oku 'i ai fakatou'osi 'a e ongo huhu ta'ofi mahaki pipihi MMR mo e valiselá (huhunú). 'Oku 'i ai 'a e Tohi Fakamatala Huhu Ta'ofi Mahaki Pipihi makehe ia ki he MMRV.

3 'Oku 'i ai 'a e kakai 'e ni'ihí 'oku 'ikai ke totonu ke nau ma'u 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi MMR pe totonu ke tatali.

- 'Ilonga ha taha na'a ne 'osi 'a usia ha fakatu'utamaki ki he 'ene mo'ui mei he uesia 'e he 'alésikii koe'uhi ko e huhu 'aki ia 'a e faito'o fakafepaki pe 'enitipaiotiki (antibiotic) ko e niomaisinii (neomycin), pe ko ha fa'ahinga konga pe 'o e huhu ta'ofi ki he MMR, pea 'oku totonu ke 'oua 'e huhu ta'ofi mahaki pipihi ia 'I he faito'o ko enii. Fakahā ki ho'o toketaá kapau 'oku kovi kiate kko e ha fa'ahinga faito'o pe 'alesi 'oku fakatu'utāmaki.
- Kapau na'e 'I ai ha taha na'e uesia kovi ia pe 'alésikii fakatu'utāmaki ki ha huhu ta'ofi mahaki pipihi MMR pe ko e MMRV 'oku 'ikai totonu ke toe huhu ta'ofi mahaki pipihi ia.
- Ko e kakai 'e ni'ihí 'oku nau puke 'i he taimi na'e palani ke fai ai ho nau huhú 'oku lelei ke fale'i ke nau tatali kae 'oua leva kuo sai honau puké ki mu'a pea nau tokí ma'u 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi MMR.
- 'Oku 'ikai totonu ke ma'u 'e he kakai fefine feitamá 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi MMR. 'Oku totonu ke tatali 'a e kakai fefine feitamá ke 'osi 'a 'enau fā'elē 'okapau 'oku nau fiema'u 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihí. 'Oku totonu ke faka'ehi'ehi 'a e kakai fefiné mei ha'a nau feitama hili ha uike 'e 4 mei he 'enau huhu ta'ofi mahaki pipihi MMR.
- Fakahā ange ki ho'o toketaá kapau ko e tokotaha 'oku ne ma'u 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihí:
 - 'Oku ne ma'u 'a e vailasi HIV/'Ētisi, pe ko ha toe mahaki ange 'a ē te ne hanga 'o uesia 'a e sisitemi malu'i 'o e sinó
 - 'Oku lolotonga faito'o 'aki 'a e faito'o kona 'aupito 'o ne uesia ai 'a e sisitemi malu'i 'o e sinó, 'o hangē ko e ngaahi faito'o sitēloiti (steroids)
 - 'Oku mo'ua 'i ha fa'ahinga kanisā
 - 'Oku lolotonga faito'o kanisā 'aki hano hulú (radiation) ia, pe ma'u ha ng faito'o kona kehe
 - Na'e 'osi tō lalo 'a e lahi 'o e peleitiletí (konga hono toto) pe (ko e fehālaaki he totó)

U.S. Department of Health and Human Services
Centers for Disease Control and Prevention

- Na'a ne 'osi huhu ta'ofi mahaki pipihi 'i loto 'i he uike 'e 4 kuo hili
- Na'e toki 'osi pē 'a e huhu toto mai ha taha kiate ia, pe ko ha'ane ma'u ha ngaahi kongā 'o e totō

Ka hoko ha taha 'i he ngaahi me'a ko enii, pea ko e 'uhinga lelei ia, ke 'oua na'a ke ma'u 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi, pe ko hono toloi 'o e huhu ki ha toe 'aho ange 'amui.

4

Ko e hā 'a e ngaahi kanongatāmaki 'oku ala hoko mei he huhu ta'ofi mahaki pipihi MMR?

Ko e huhu ta'ofi mahaki pipihi, 'o hangē ko ha fa'ahinga faito'o pē, 'oku malava ke ne fakatupu ha fa'ahinga palopalema fakatu'utāmaki, 'o hangē ko e 'alēsiki pe uesia kovi 'auptio ho sinō 'e he faito'o.

'Oku si'isi'I 'aupito hano fakatupu ha ngaahi maumau fakatu'utāmaki lahi 'e he huhu ta'ofi mahaki pipihi MMR, 'o a'u pe ki he matē.

Ko 'ete huhu ta'ofi mahaki pipihi MMR 'oku malu ange ia 'i he'ete ma'u 'a e ngaahi miselē, Mō pe ko e lūpelā.

Ko e kongā lahi 'o e kakai ko ia kuo nau 'osi huhu ta'ofi mahaki pipihi MMR 'oku 'ikai ke 'i ai ha'anau ngaahi palopalema fakatu'utāmaki ia 'anautolu mei ai.

Ngaahi palopalema ma'ama'a pē

- Mofi (a'u ki he tokotaha mei he toko 6)
- Veli ma'ama'a pē (fakafuofua ki he toko 1 mei he toko 20)
- Pupula 'a e ngaahi kēleni 'i he kou'ahē pe kiā (fakafuofua ki he toko 1 mei he toko 75)

'Oku anga maheni 'a e hoko 'a e fanga ki'i palopalema ko enii, 'i loto he 'aho 'e 6 ki he 14 hili 'a hono huhū. 'Oku toe si'isi'i ange 'a 'ene hoko 'i he hili hono huhu tu'o uā.

Ngaahi Palopalema lalahi ange

- Hamu hange ha mahaki moā (mingi e uouá pe ko e sio fakamama'u) fakatupu 'e he mofi (fakafuofua ki he fo'I huhu 'e 1 mei he 3,000)
- Langa fakataimi mo e fakafefeka 'a e ngaahi hokotanga hui, lahi taha 'i he kau ta'u hongofulu tupu pe ko e kakai fefine lalahi (a'u ki he toko 1 mei he toko 4)
- Ma'ulalo fakataimi 'a e peleitēti 'o e totō, pea lava ke ne fakatupu ha fehālaaki 'o fānoa ai 'a e totō (fakafuofua ki he fo'I huhu 'e 1 mei he 30,000)

Ko e ngaahi palopalema fakatu'utāmaki ('oku hāhāmologia 'ene hokó)

- Ko e fakafeangai fakatu'utāmaki 'a e 'alēsiki (si'I hifo ia he fo'I huhu 'e 1 mei he 1 miliona)
- 'Oku 'i ai 'a e ngaahi palopalema fakatu'utāmaki makehe na'e 'osi lipooti mai hili ia hono huhu ta'ofi ha ki'i leka ki he mahaki pipihi MMR, 'o kau ai 'a e:
 - Tuli e telingá
 - Ko e fuoloa ange 'o e hamu pe tete 'a e sinø, longo pe fuofuolaa 'a e 'ikai toe 'ilo ha me'a, pe mole 'a e tu'unga 'atamai lelei
 - Maumau 'aupito 'ikai ke toe sai 'a e 'utó

Ko e ngaahi me'a ni 'oku hāhāmologia 'a 'ene hokó pea 'oku faingata'a ia ke tala pe ko e tupu mei he huhu ta'ofi mahaki pipihi.

5

Fēfē leva kapau 'e fu'u tōtu'a 'a e uesia fakatu'utāmaki ho sino?

Ko e hā 'a e me'a 'oku fiema'u ke u fekumi ki ai?

- Fekumi ki ha ngaahi me'a 'oku ke hoha'a ki ai, 'o hangē ko e ngaahi faka'ilonga 'o e uesia fakatu'utamaki ki ho sino mei he 'alēsiki, mofi mātu'aki lahi 'aupito, pe ko e fetō'aki 'o e tō'onga mo'uí.

Ngaahi faka'ilonga 'o e fakafeangai 'alēsiki fakatu'utāmaki 'oku lava ke kau atu ki ai 'a e ngaahi haiví, pupula 'a e fofongá mo e fo'i mongá, faingata'a 'a e mānavá, vave 'a e tā 'o e mafú, ninimo, mo e tā vaivaia. 'E ala hoko pe ngaahi me'a ni 'i ha ngaahi miniti pe houa si'i mei hono huhu iá.

Ko e hā 'a e me'a 'oku totonu ke u fai?

- Kapau leva 'oku ke fakakaukau ko e uesia mei he 'alēsiki fakatu'utāmaki pe ko ha toe fakatu'utamaki kehe 'e 'ikai ke ala toloi, pea ke telefoni ki he 9-1-1 pe leleaki'i e tokotaha ko ia ki he falemahaki ofi tahá. Pea ka 'ikai, telefoni ki ho'o toketaá.
- Ka hili e ngaahi uesia ko ení, kuo pau ke lipooti ia ki he Sisitemi pe Va'a 'oku nau tali 'a e ngaahi lāunga ki he uesia kovi mei he huhu ta'ofi mahaki Pipihi pe VAERS. 'E malava pē ke faile 'e ho'o toketaá 'a e lipooti ni, pe ko ho'o fai pē ia 'e koe 'o fakafou 'i he uepisaiti 'a e VAERS 'i he www.vaers.hhs.gov, pe ko ho'o telefoni ki he **1-800-822-7967**.

'Oku 'ikai ke fai 'e he VAERS ia ha fale'i fakafaito'o.

6

Ko e Polokalama Fakafonua ki hono Totongi Huhu'i 'o e Lavea tupu mei he Huhu Ta'ofi Mahaki Pipihi (VICP)

Ko e Polokalama Fakafonua ko ia ki hono Totongi Huhu'i 'o e Lavea mei he Huhu Ta'ofi Mahaki Pipihi (VICP) ko e polokalama ia kuo fokotu'u ke ne huhu'i fakapa'anga 'a e kakai na'a nau lavea mei ha ngaahi huhu ta'ofi mahaki pipihi.

Ko kinautolu ko ia 'oku nau tui na'e fakalavea'i kinautolu 'e ha huhu ta'ofi mahaki pipihi 'e malava ke nau ako felāve'i pea mo e polokalamá pea mo e anga ko ia hono faile ha 'eke 'aki ha'o telefoni ki he **1-800-338-2382** pe ko ha'o 'a'ahi ki he uepisaiti 'a e VICP 'i he www.hrsa.gov/vaccinecompensation. 'Oku fakangatangata pē 'a e taimi ke faile ai ha 'eke ki ha totongi huhu'i.

7

'E lava fēfē ke u toe 'ilo lahi ange?

- 'Eke ange ki he tokotaha 'oku ne fale'i fakafaito'o ko é. Ko ia te ne 'oatu kiate ko e 'a e kotoa 'o e fo'i polokalama huhu ta'ofi mahaki pipihi pe te ne fokotu'u atu ha ngaahi ma'uga fakamatata kehe.
- Telefoni ki ho'o potungāue mo'ui fakakoló pe fakasiteití.
- Fetu'utaki ki he Ngaahi Senitā ki hono Pule'i mo Faka'ehi'ehi mei he Mahaki (CDC):
 - Telefoni ki he **1-800-232-4636 (1-800-CDC-INFO)** pe ko ho'o
 - 'A'ahi ki he uepisaiti 'a e CDC 'i he www.cdc.gov/vaccines

Vaccine Information Statement (Interim) MMR Vaccine

4/20/2012

Tongan

42 U.S.C. § 300aa-26

Translation provided by Hawaii Department of Health

Office Use Only

